

## БИОБИБЛИОГРАФИЈА

*протојереја — ставрофора*

*др ДИМИТРИЈА ДИМИТРИЈЕВИЋА, редовног професора  
Богословског факултета Српске православне Цркве у Београду,  
поводом педесетогодишњице свештеничке службе (1936—1986)  
и четрдесетогодишњице рада на Богословском факултету  
Српске православне цркве (1947—1987)  
као и осамдесетогодишњице рођења (1907—1987)*

### *Кратка биографија*

Др Димитрије Димитријевић рођен је у Врању 21. маја 1907. године од родитеља: оца Антанаса, службеника и мајке Годоре, домаћице. У Врање се доселила породица Димитријевића из Македоније, околине Куманова, после ослобођења Врања од Турака, јер његов деда Димитрије, који је као комитски војвода ратовао са својом четом у тим областима за српску ствар, није више смео остати под Турцима, а то није одговарало ни његовој српској опредељености, па је породицу преселио у Врање а сам је живео у Београду, где је умро 1900. године.

Д. Димитријевић свршио је основну школу у Владичином Хану и пет разреда гимназије у Врању, после чега је ступио у Призренску богословију 1923. године и исту завршио 1928. године. Даље богословско образовање наставио је најпре на Старокатоличком факултету Универзитета у Берну, где је остао на студијама од 1928. до 1931. године, па је потом наставио богословске студије на Православном богословском факултету Универзитета у Београду које је овде завршио 1933. године.

По завршеном школовању најпре је краће време радио као суплент у Богословији у Сремским Карловцима, а потом као наставник веронауке у београдским гимназијама (четврта и пета мушка и четврта и друга женска), где му је после рата престала служба, али је он и даље као волонтер одржавао часове веронауке у новим условима и обављао парохијску службу да би прибавио средства за живот.

По положеном докторском испиту на Православном богословском факултету из систематске групе са дисертацијом из Апологетике 1945. године, (под насловом: „Порекло првога живота са научног, философског и религијског гледишта“ — у рукопису), изабран је и постављен за доцента овога Факултета за предмет

Хришћанска етика. По издвајању Факултета из састава Универзитета 1952. Српска црква је преузела овај Факултет са целокупним наставним особљем, па је и др Димитријевић наставио са својим радом на њему. Свети архијерејски синод потврдио је његов избор за ванредног професора на Универзитету, као и после преузимања Факултета избор за редовног професора. Кад је испунио услове др Димитријевић је пензионисан, али како није могао добити наследника остаје да ради на Факултету и својству хонорарног наставника док се не нађе стручно лице које би га заменило, па је тако од пензионисања (1975) остао на Факултету у истом звању све до данашњих дана.

Др Димитријевић је још као студент на Православном богословском факултету испољио интерес за научни рад, јер је као члан Студентског удружења, које је издавало часопис „Светосавље“, био у његовој редакцији и плодно сарађивао, објављујући већи број чланака првенствено из апологетике; сарађивао је и у органу Православног богословског факултета „Богословље“. Док се у то време на Факултету између студената одвијао живахан политички живот, који је показивао изразите тенденције улево и удесно и повремено долазило до вербалних сукобљавања, др Димитријевић је остао политички неутралан и као такав од свих студената изабран за управника Интерната Богословског факултета на Косанчићевом венцу, где је остао док није завршио факултет.

Склоност према свештеничкој служби др Димитријевић је доказао када је 1936. године примио ђаконски и јерејски чин; 1948. године произведен је за протојереја, а од патријарха московског и целе Русије, када је овај са својом делегацијом био у посети Српској цркви 1957. године, одликован је највишим патријарашким одликовањем, напрсним крстом, поводом његовог промовисања за почасног доктора (кауза хонорис) Богословског факултета, коју је промоцију извршио др Димитријевић у својству декана факултета. Свети архијерејски синод Српске цркве одликовао је др Димитријевића напрсним крстом 1962. године.

### *Главне карактеристике рада*

Ако се засад остави по страни научни рад др Димитријевића који ће се видети из овде приложене библиографије и наставни рад напомене само с кратком констатацијом да је био принципијелан, објективан и родитељски настројен према свима студентима без изузетка, па се узме у обзир његов рад у вези са тим, али ипак као нешто посебно, но од битне користи за Цркву како с обзиром на садашњост тако и с обзиром на будућност која води у вечност, учинила би се велика грешка ако се не би нагласиле његове две особине у његовом раду као професора. Прва се тиче посебно спремања кадрова, подмлатка за рад у Цркви на свима њеним позицијама које изискују високо и свестрано образовање, прилагођено савременим условима живота и рада, с нарочитим изазовима којима треба успешно одговорати у свакој прилици. А друга је његово лично учешће у савременим екуменским токовима живота и међу-

црквеним односима који су усмерени на остваривање јединства због кога је Син Божји постао човек и извршио спасење. Обе особине су у служби Цркве, чији су чланови растурени по целој свету, те се Црква не сме затварати у себе саму као да треба да је у гету, већ да је отворена за сав свет и да буде присутна у свету уопште, како и јесте силом историјских прилика.

Што се тиче спремања кадрова, црквеног подмлатка, др Димитријевић је вршио овај посао слањем дипломираних студената на постдипломске студије у иностранству, с најбољим уверењем да ће тамо не само научити језик који је потребан за усавршавање у теологији и стицању других знања, него и упознати живот и пастирску праксу других цркава које већ вековима живе у секуларизованом свету и боре се за опстанак својих цркава, у свету који се и код нас у постепеном али неумитном ширењу остварује, без да му се може предвидети крај. Слање дипломираних студената на постдипломске студије др Димитријевић је обављао и још увек обавља, такође, на савршен начин. Јер ниједан од послатих кандидата у иностранство није омануо, није учинио ни једну једину грешку. Послани кандидати су се за време постдипломских студија владали онако како доликује њиховом звању, и они који су као цивили отишли на постдипломске студије, вративши се кући, примили су чин и сада раде на највишим позицијама у Цркви.

Тако, међу њима се налазе, пре свега, да споменемо митрополите и епископе: загребачког митрополита Јована, који је био стипендиста Римокатоличке цркве и студирао на Универзитету у Минхену; затим шумадиског епископа др Саву, који је студирао као стипендиста Старокатоличке цркве на Старокатоличком факултету Универзитета у Берну; потом зајечарског епископа Милутина, који је као стипендиста Старокатоличке цркве студирао на Старокатоличком теолошком факултету Универзитета у Берну и, сем тога, банатског епископа др Амфилохија, који је студирао на Старокатоличком факултету Универзитета у Берну као старокатолички стипендиста и на Оријенталном институту у Риму као стипендиста Римокатоличке цркве, где је магистрирао. Постдипломци се налазе и на Богословском факултету Српске цркве као наставно особље: проф. др Прибислав Симић, који је студирао на Старокатоличком богословском факултету Универзитета у Берну као стипендиста Старокатоличке цркве и на Екуменском институту код Женева као стипендиста Екуменског савета цркава; др Амфилохије Радовић, споменути епископ банатски; др Драган Милин, који је студирао на Старокатоличком богословском факултету Универзитета у Берну као стипендиста Старокатоличке цркве. На факултету је и Илија Томић, в.д. секретара Богословског факултета, студирао старокатоличку теологију на Старокатоличком факултету Универзитета у Берну, Швајцарска; Доситеј Мотика, студирао Католичку теологију на Католичком факултету у Регенсбургу, и старокатоличку теологију на Старокатоличком факултету у Берну, Швајцарска. У Српској патријаршији раде два постдипломца: Ђакон Момир Лечић, шеф кабинета Његове светости, који је студирао старокатоличку теологију на Универзитету у Бону као стипендиста Старокатоличке

цркве и Ђакон Радомир Ракић, који је студирао на Старокатоличком факултету Универзитета у Берну као стипендиста Старокатоличке цркве и на Екуменском институту као стипендиста Екуменског савета цркава. У богословијама раде постдипломци: Марко Пантић и Цветко Миливојевић, који су студирали у Риму, у специјализованој академији за етичка питања „Алфонсијанум“, као стипендисти Римокатоличке цркве, послати с намером да преузму одговарајућу катедру на нашем факултету, и Борбе Трајковић, професор Богословије у Призрену, који је студирао на Универзитету у Хајделбергу протестантску теологију као стипендиста Протестантске цркве. Међу парохијским свештеницима који су радили и раде у земљи и иностранству такође има постдипломаца: покојни Марко Маловразић, свештеник у САД, који је студирао на Старокатоличком факултету у Берну као стипендиста Старокатоличке цркве; Драшко Тодоровић, који је студирао на Старокатоличком факултету у Берну као стипендиста Старокатоличке цркве и уз помоћ Старокатоличке, Римокатоличке и Протестантске цркве у Швајцарској основао парохију, у којој ради са великим успехом; Првослав Николић, свештеник у Салцбургу, студирао на католичком факултету у Регенсбургу као стипендиста Римокатоличке цркве; Василије Томић, свештеник у Канади и Средоје Душанић, свештеник у Београду, студирали протестантску теологију у Штутгарту као стипендисти Протестантске цркве.

Гетеов институт, централа у Минхену, додељивао је др Димитријевићу осам стипендија годишње за студенте Богословског факултета, да на његовим филијалама похађају курс за изучавање немачког језика. Тако је др Д. Димитријевић више година слао већи број студената на курсеве немачког језика у Немачкој, а користио је и друге могућности у истом циљу.

Што се, пак, тиче екуменске делатности др Димитријевић је остварује у оквирима православног екуменизма, принципијелно одређеног и формулисаног на Родоским конференцијама свеправославним шездесетих година, где се екуменизам форсира са свима црквама у тражењу првобитне јеванђелске и апостолске истине које би за све имале нормативни карактер и водиле јединству које Исус тражи речима: „да сви једно буду као што си Ти Оче у Мени и ја у Теби да и они буду једно с нама и међу собом“ (Јн. 17. гл.). Димитријевићев екуменизам се одређује такође заједничким међуцрквеним споразумом папе и цариградског патријарха о увођењу „дијалога љубави“ и вођењу „теолошког дијалога“, којима је циљ, првome, да приближи завађене Цркве и створи повољну атмосферу за вођење „теолошког дијалога“, а циљ овога је да uklони неспоразуме условљене историјским приликама и немилим сукобима, да оцени тежину разлика које их деле и по могућству да се исте uklоне враћањем на оно што је првобитно и нормативно обавезно. Димитријевићева екуменска делатност је не производног него еклезиолошког карактера, јер је члан Комисије за вођење теолошког дијалога са старокатолицима, комисије коју је озваничио Цариградски патријарх на предлог Светог архијерејског синода СПЦ, и сем тога зато што у раду неких екуменских скупова учествује као

делегат Светог архијерејског синода, мада у највећем броју скупова учествује као стручњак за екуменске проблеме, по личном позиву, у својству професора факултета. Тако је екуменска мотивација у вођењу различитих теолошких дијалога од великог значаја за његово теолошко усавршавање уопште, а са тим и у својој ужој специјалности која се граничи и прожима са многим теолошким сродним дисциплинама.

Димитријевићев екуменски рад отпочео је сарадњом са Екуменским саветом цркава у Женеви, чији је био повереник и у том својству вршио извесне дужности, а сарадња се састоји и у томе што је учествовао у групном раду са студентима и био вођа групе. И као професор факултета колективно је сарађивао са Екуменским саветом цркава. Тако, када је делегација Екуменског савета цркава водила разговоре на Богословском факултету са Саветом факултета о службама у Цркви од 1. до 7. децембра 1972. године Димитријевић је одржао запажен реферат о „Свештеничкој служби и структурама службе“, објављен у И.К.Ц.

Димитријевић је свој екуменски рад интензивирао успостављањем радних контаката са универзитетима, теолошким академијама и институтима, семинарима и другим установама. Пошто је најпре успоставио те контакте са протестантима, а потом са римокатолицима, у приказивању тих контаката предност ће имати протестанти.

## I

### ДИЈАЛОГ СА ПРОТЕСТАНТИМА

Установе на којима је др Димитријевић држао предавања, њихови наслови, место и време одржавања су:

#### 1. Евангеличка академија Шлезвиг-Холштајн

а) У данима посвећеним Православљу од 2—6. јула 1961, у вези са општом темом: „Разликовање духова“ Димитријевић је одржао предавање: „Свеправославне тенденције и њихов значај за црквенополитичку ситуацију данас“.

б) Исто у данима посвећеним Православљу од 30. јуна до 4. јула 1962, у вези са главном темом: „Есхатон — религије и њихове есхатолошке наде“, Димитријевић је одржао предавања: „Благодатни моменти у историји српског православља“ и „Православно учење о крају света и његово литургијско остварење“.

#### 2. Фридрих-Александров универзитет у Ерлангену

У Семинару за историју и теологију хришћанског истока, јануара 1969, Димитријевићево предавање гласи: „Поштовање Мајке Божје у Православљу“.

#### 3. Евангеличка академија за омладину у ХанOVERу

На састанку од 10. до 13. фебруара 1969. Димитријевићево предавање гласи: „О православној евхаристији“.

#### 4. *Вестфалски Вилхелм-универзитет у Минстеру*

а) У Семинару Евангеличког теолошког факултета, на студентским феријалним курсевима од 22. до 27. фебруара 1969, Димитријевићево предавање гласи: „Развитак Српске цркве после Другог светског рата“, и

б) на заседању од 7. до 10. октобра 1970: „Православље и савремени односи према Протестантизму“.

#### 5. *Кирос-Тагунг. Екуменско заседање у спомен Атанасијеве 1600-годишњице смрти (2. маја 373).*

Састанак је одржан у Берлину од 1. до 3. октобра 1973. У вези опште теме: „Свети Атанасије — Понтифекс између Истока и Запада“, Димитријевић је одржао предавање: „Христологија Светог Атанасија и њено значење за схватање евхаристије“.

#### 6. *Универзитет у Хајделбергу — Евангелички факултет — Теолошки источно-европски семинар*

Овај семинар одржава семинарске вежбе годинама од оснивања до данас сваке друге године. Димитријевић је један од оснивача овог семинара у сарадњи са проф. Фридрихом Хајером, и учествовао је са малим изузетком на свим семинарским вежбама, одржаваним у Хајделбергу, али и по другим земљама. Тако је Димитријевић одржао предавања у Хајделбергу:

а) У времену од 11. до 26. септембра 1971, предавање: „Божанска литургија Православне цркве као догађај измирења човека са Богом“.

б) У времену од 19. јануара до 1. фебруара 1974, предавање: „Литургија као посредовање по православном схватању“.

в) У времену од 6. до 17. септембра 1976, предавање: „Основ и суштина српско-православног национализма“.

г) У времену од 31. августа до 6. септембра 1978. у Шибенику, предавање: „Вера и делање у животу православног хришћанства“.

д) У времену од 30. августа до 6. септембра 1980. у Солуну, предавање: „Миротворци међу српским свештеницима и светињелима“.

е) У времену од 28. августа до 3. септембра 1982. на Теолошком институту у Букурешту, предавање: „Тринитарна теологија и литургија као ограничавање неограничљивог“.

На семинарима 1984. и 1986. године Димитријевић је био спречен да присуствује и одржи предавања.

## II

### ДИЈАЛОГ СА РИМОКАТОЛИЦИМА

Установе на којима је др Димитријевић држао предавања, њихови наслови, место и време одржавања су:

### 1. „Предавања средом“

Предавања су одржавана сваке среде у Диселдорфу од саветника министарства Нахтвеја и пароха др Карла Клинкамера, на којима је др Димитријевић одржао два, и то:

- а) „Ситуација хришћанства у Југославији“, 13. III 1963, и
- б) „Ситуација Православне цркве у Југославији“, 13. III 1974.

### 2. Екуменски институт опатије у Нидералтајху

На конференцији одржаној у Нидералтајху у времену од 20. до 24. маја 1964, са главном темом: „Екуменско посланство Ортодоксије на путу између Протестантизма и Католицизма“ др Димитријевић је одржао ова предавања:

- а) „Односи између Православне и Римокатоличке цркве“,
- б) „Православно заснивање јединства цркава“ и
- в) „Односи између Православне и Протестантске цркве“.

На другој конференцији одржаној у Нидералтајху у времену од 10. до 15. јуна 1965, са главном темом: „Ехо II ватиканског концила у словенском Православљу“, др Димитријевић је одржао, предавања:

- а) „Словенске реакције на III сесију II ватиканског концила“,
- б) „Односи између Православне и Римокатоличке цркве после шизме 1054.“.

### 3. Понтификална мариолошка академија интернационална

На конгресима ове Академије др Димитријевић је одржао више предавања на којима је учествовао и у разговорима за округлим столом када се спремао заједнички коминике о постигнутој сагласности међу разним хришћанским конфесијама у погледу мариологије и маријанског култа.

На конгресу у Лисабону 1967. др Димитријевић је у вези опште теме: „Првобитни маријански култ“, одржао предавање:

- а) „Мајка Божја у литургији источне цркве првих векова“.

На конгресу у Загребу (Марија Бистрица) др Димитријевић је у вези опште теме: „Маријански култ од VI до XI века“, одржао предавање:

- б) „Развитак литургичког поштовања Мајке Божје после Ефеског сабора до XII века“.

На конгресу у Риму од 12. до 21. маја 1975. др Димитријевић је у вези опште теме: „Маријански култ од почетка XII до XVI века (изузев Протестантизма)“, одржао предавање:

- в) „Мајка Божја у српској литератури од 12. до 15. века“.

На конгресу у Сарагоси од 3. до 12. октобра 1979. др Димитријевић је у вези са општом темом: „Маријански култ у XVI веку“, одржао предавање:

- г) „Литургичко поштовање Мајке Божје у Српској цркви у XVI веку“.

#### 4. „Про Ориенте“

У овој установи у Бечу др Димитријевић је у вези тема: „Обожаване Пресвете Тројице“ и „Православна побожност“, широм Аустрије са више аспеката, одржао ова предавања:

- а) 18. X 1967. у установи Билдунгсверк у Бечу,
- б) 19. X 1967. у установи Билдунгсверк у Линцу,
- в) 20. X 1967. у установи Билдунгсверк у Салцбургу,
- г) 23. X 1967. у установи Билдунгсверк у Фелдбирхену, Форалберг,
- д) 24. X 1967. у установи у Влуденцу, Форалберг,
- ђ) 25. X 1967. на Универзитету у Бечу одржао гастфорлезунг,
- е) 26. X 1967. у установи Билдунгсверк у Св. Пелтену,
- ж) 27. X 1967. у Билдунгсверк у Филаху,
- з) 28. X 1967. у установи Билдунгсверк у Клагенфурту,
- и) 30. X 1967. у установи Билдунгсверк у Грацу,
- ј) 31. X 1967. на Теолошком факултету Универзитета у Грацу „гастфорлезунг“.

Про Ориенте је у времену од 12. до 14. априла 1973. приредило теолошку конференцију у Бечу са главном темом: „Једна Црква и многе цркве“, на којој је др Димитријевић као гост узимао активно учешће у дискусији.

#### 5. Регенсбуршки екуменски симпозијум

Овај Симпозијум је основала Екуменска комисија Немачке бискупске конференције, радна група за цркве истока у споразуму са Комисијом за општа хришћанска питања Екуменског патријарха у Цариграду. Регенсбуршки епископ др Грабер био је у посети Српској цркви на челу своје делегације и са Његовом светошћу патријархом Германом и Светим архијерејским синодом као и са професорима факултета одржан је први екуменски састанак, чиме су отворена врата за сарадњу са Екуменским симпозијумом у Регенсбургу, на коме се др Димитријевић својим активним учешћем нарочито одликовао, одржавајући многа предавања, као што се из даљих излагања да видети.

На I регенсбуршког симпозијуму, одржаном од 25. до 30. јула 1969, са општом темом: „Евхаристија — знак јединства“, др Димитријевић је одржао предавање:

- а) „Теологија светости у православном светковању евхаристије“.

На II симпозијуму, одржаном од 18. до 24. јула 1970, др Димитријевић је у вези опште теме: „Крштење и миропомазање“, одржао предавање:

- б) „Значај крштења и миропомазања за спасење по православном схватању“.

На III екуменском симпозијуму др Димитријевић је у вези са општом темом: „Покајање и исповест“, од 16. до 20. јула 1971, одржао предавање: „Значај покајања за спасење“.



На IV екуменском симпозијуму, одржаном од 17. до 24. јула 1972, др Димитријевић је учествовао у прослави 1.650 година од екуменског сабора у Nikeји и у раду симпозијума у вези са општом темом: „Тајна јелеосвећења и брака“.

На V регенсбуршком симпозијуму, одржаном од 20. до 26. јула 1981, др Димитријевић је у вези опште теме: „Евхаристија у једној цркви — Евхаристичка еклезиологија“, одржао предавање: „Христова тајна вечера — основ и суштина евхаристичке еклезиологије“.

На екуменском симпозијуму одржаном јула 1985. године, др Димитријевић је у вези са општом темом: „Свештенство и служба спасења“, одржао предавање: „Служба свештеника на назидавању Цркве“.

### III

## ПОЈЕДИНАЧНИ СЛУЧАЈЕВИ ЕКУМЕНСКЕ САРАДЊЕ

### 1. *Шевтоњ*

Екуменски односи са бенедиктинцима у манастиру Шевтоњу огледају се, поред осталог, у сарадњи приликом прославе хиљадугодишњице монаштва на Светој Гори, којом је приликом објављено два тома о том монаштву, а у једном од њих се појавио и др Димитријевић са студијом о српском монаштву манастира Хиландара. Свечана прослава тим поводом одржана је у Венецији од 3—6. септембра 1963, на којој је као гост присуствовао и др Димитријевић.

### 2. *„Европакс“*

Католичка заједница за европске контакте одржала је сасанак у Минхену од 6—8. априла 1970. Др Димитријевић је у вези опште теме: „Евхаристичка еклезиологија“, учествовао у разговорима за округлим столом.

Др Димитријевић је позван од исте организације да учествује у сусрету свештеника 1975, која је година била од католика проглашена за свету годину. Тема је била: „Да ли је свештеник, односно Црква помоћ или кочница код измирења људи?“

### 3. *Ајнзиделн*

У школи за спремање свештеника овога бенедиктинског манастира др Димитријевић је 30. новембра 1975. одржао предавање: „Интеркомунија у светлости Православља“.

Исто, у семинару за спремање свештеника Света Лујза у Хуру, др Димитријевић је 2. децембра 1975. одржао предавање: „Евхаристија и јединство“.

### 4. *Сусрет са црквама Истока*

Заједница овога сусрета одржала је у Падерборну симпозијум од 11—13. октобра 1973, са општом темом: Црква у светлости хришћанства Истока и Запада“, у вези које је др Димитријевић одржао предавање: „Догматске разлике између Римокатоличке и Православне цркве“.

### 5. Европски састанак парохија

Европски састанак парохија, одржан у Лисабону јула 1975, предавање др Димитријевића за ову прилику гласи: „О могућности нових служба у Цркви“.

### 6. Интернационално друштво скотиста

На конгресу одржаном од 24. до 29. септембра 1976. у Падови са главном темом: „Царство људско и царство Божје“, др Димитријевић присуствовао као гост.

### 7. Институт „Жак Маритен“

Овај интернационални Институт одржао је семинар у Паризу од 12. до 14. децембра 1980, са главном темом: „Присуство Жака Маритена у Европи“; др Димитријевић је одржао предавање: „Учење Жака Маритена о греху у светлости православне теологије“.

### 8. Универзитет „Свето Срце“

Овај католички универзитет у Милану одржава сваке треће године конгресе у свом летовалишту Пасо дела Мендола (Тренто), посвећене истраживањима средњовековне стварности у Европи. Др Димитријевић је већ три пута позван да присуствује овим конгресима као гост Универзитета, 1980, 1983. и 1986, одзив је уследио.

### 9. „Социјетас Етика“

Ово међународно удружење етичара сваке године одржава конгресе увек у другој вароши или другој земљи. Др Димитријевић је члан овог удружења од 1966. и са незнатним изузетком учествује на свим конгресима, где се, углавном, обрађује друштвена етика. На једном конгресу одржао је предавање: „Заснивање међусобне зависности тачне вере и истинског деловања“.

### 10. Удружење за право Источне цркве

Ово међуцрквено удружење одржава конгресе сваке друге године и увек позива др Димитријевића као свог члана, који није у могућности да присуствује сваком конгресу.

### 11. Конгрес историчара слависта

Овај међународни конгрес одржан у Салцбургу од 1. до 7. септембра 1967. са главном темом: „Многобожачко и хришћанско словенство“ једним делом је посвећен регенсбуршком екуменизму са православцима, па је и Богословски факултет са делом Савета на челу са деканом Димитријевићем присуствовао том конгресу. На светој евхаристији у саборној цркви салцбуршкој дошло је до првог сусрета Хрвата и Срба, загребачког надбискупа Шепера и декана са професорима.

### 12. Покрет фокалара

Др Димитријевић је успоставио тесну сарадњу са фокаларима у Регенсбургу како своју лично тако и Факултета, па је често учествовао на састанцима познатим под именом „Мариополи“, одржаваним широм Немачке а и у Риму у познатом центру за екуменске сусрете „Рока ди папа“, где је Факултет више пута учествовао са својим студентским делегацијама које су предводили професори.

### 13. Међуправославна комисија

Интернационална свеpravославна комисија одржала је састанак у Београду од 1—15. септембра 1966, у одсеку за разговоре са делегацијом Старокатоличке цркве учествовао је др Димитријевић у разговорима о ситуацији међусобних односа између Православне и Старокатоличке цркве од почетка до тада. Сем тога, учествовао је у више дијалога између Свеpravославне комисије и Старокатоличке комисије, одржаваних у Женеви и другде, и на XIX Интернационалном старокатоличком конгресу у Бечу одржаном од 22. до 27. септембра 1979. одржао предавање: „Одређивање бића и становишта Православне цркве“. Сарадња са старокатолицима дошла је до изражаја и у сарадњи са Старокатоличким теолошким факултетом Универзитета у Берну, где је др Димитријевић средином јуна 1986. године одржао на Бернском универзитету предавање под насловом: „Етика у једној од комуниста управљајућој земљи“, узимајући у обзир, углавном, марксисте на Универзитету у Београду.

### 14. Екуменски семинар у Франкфурту

На овом семинару за православну литургију и спиритуалитет, одржаном у Франкфурту од 24. априла до 4. маја 1975. др Димитријевић је одржао предавања:

а) „Развитак православног богослужења и његова есхатолошка димензија“,

б) „Разумевање мистерије (светих тајана)“.

### 15) Састанак православних са немачког говорног подручја

На састанку одржаном од 29. јуна до 1. јула 1979. у Диселдорфу др Димитријевић је у вези главне теме: „Продубљење молитве“ одржао предавање: „Живот молитве и живот љубави“.

Сва су предавања одржана на немачком језику, највећим делом објављена под оригиналним насловима, који треба да су идентични са наведеним на српском језику, у библиографији.

### Екуменизам у Југославији

Екуменизам се изразито појавио најпре у односима факултета: Православног факултета у Београду и католичких факултета у Љубљани и Загребу на иницијативу Љубљанског теолошког факултета, дакле, факултета који су до одвајања 1952. били у саставу универзитета. Најпре је дошло до споразума да делегацијама учествују у прослави патрона факултета: Светог Саве, патрона Православног богословског факултета и Св. Томе Аквинског, патрона Љубљанског теолошког факултета. Сем тога споразумно је одлучено да се сваке друге године одржавају међуфакултетски симпозијуми, редом: у Љубљани, Загребу и Београду. Већ је трећа тура како се одржавају ови симпозијуми. У раду ових симпозијума укључени су и други факултети и богословске школе, а као гости се позивају и представници других вероисповести. Др Димитријевић учествује у овим симпозијумима и држи предавања.

## БИБЛИОГРАФИЈА

### Скраћенице:

- БГ — *Богословље*, орган Православног богословског факултета Београдског универзитета, односно Богословског факултета Српске православне цркве у Београду.
- ЕМ — *Енциклопедија модерна*, часопис за синтезу наука, уметности и друштвене праксе, Загреб 1967, 3—4.
- ГЛ — *Гласник*, службени лист Српске православне цркве, Београд.
- КЛ — *Култура*, часопис за теорију и социологију културе и културну политику, Београд.
- ПМ — *Православна мисао*, часопис за богословску књижевност и црквеносталешка питања, Београд.
- ПР — *Православље*, новине Српске патријаршије, Београд.
- СВ — *Светосавље*, орган Удружења студената Православног богословског факултета Београдског универзитета, Београд.
- ВК — *Весник*, орган Удружења православног свештенства Југославије, Београд.
- ЗПФ — *Зборник Православног богословског факултета* Београдског универзитета у Београду, I 1950, II 1951, и III 1954.
- СИ — *Свесци*, орган католичке теологије, Загреб.
- св — свеска
- бр — број
- ре — резиме на енглеском
- рн — резиме на немачком
- рр — резиме на руском
- рф — резиме на француском
1. Религија и васпитање карактера, СВ 1932, св. 6.
  2. Смисао и апологија бола, СВ 1933, св. 2.
  3. Да ли је фетишизам првобитни облик религије? СВ 1935, св. 4.
  4. Индивидуализам и социјализам Светог Саве, СВ 1935, св. за децембар.
  5. Каузалност и телеологија у органском свету као реализација највише мисли у природи и њихова најзначајнија паралела у натприроди, СВ 1936, св. 3. и 4.
  6. Материјализам и неовитализам, СВ 1937, св. 2. и 3.
  7. О појави живота, СВ 1937, св. 4.
  8. Живот и душа, СВ 1938, св. 2.
  9. Догма о Богу Творцу и десцендентна теорија, СВ 1938, св. 3.
  10. Појам целине и њен значај за философски поглед на свет, СВ 1939, св. 1. и 2.
  11. Не судите да вам се не суди, СВ 1939, св. за септембар-октобар.
  12. Да ли условљеност органског света анорганским доказује тачност спонтане генерације, СВ 1940, св. за март-април.
  13. Каузалност као принцип научног објашњења света, БГ 1940, св. 1.
  14. Православна хришћанска етика, приручник за средње и средње стручне школе од Петра Протића, у преради Радослава Доброте и Димитрија Димитријевића, Београд 1940.

15. Православни хришћански катихизис, приручник за ученике трећег разреда средњих и грађанских школа, Београд 1940.
16. Позитивна народна моралност Црногораца у Горском Вијенцу, ГЛ 1947, св. 2—3.
17. Моралне могућности „старог“ и „новог“ човека, ГЛ 1948, св. 10.
18. Питање аутономије морала у односу на Бога као елементарни етички проблем, ЗБФ I, рн.
19. Етика Старозаветног откровења, ЗБФ II, ре.
20. Карактерне особине етика с нарочитим истицањем светосавске етике, ЗБФ II, ре.
21. О светом и светости, ГЛ 1951. св.
22. Исус Христос као центар етике апостола Павла Старих српских биографија, ГЛ 1951, св. 8.
23. О правди Божјој, ГЛ 1952, св. 1.
24. Еванђеље о царству Божјем и етичке заповести Господа Исуса Христа, ГЛ 1953, св. 6.
25. Еванђеље о царству Божјем и друштвени напредак човечанства, ГЛ 1954, св. 1—2.
26. Питање остварљивости етичких заповести Господа Исуса Христа, ЗБФ III.
27. Љубав Крста и Васкрсења, ГЛ 1956, св. 4.
28. Господ Исус Христос као победник смрти и извор бесмртности, БГ 1957, св. 1, рр.
29. Десцендентна теорија и проблем о пореклу морала, БГ 1957, св. 2, рр.
30. О значају заједнице са Исусом Христом за живот по вољи Божјој, БГ 1958, св. 1, рр.
31. Особеност живота по вољи Божјој у црквеној заједници са Господом Исусом Христом, БГ 1958, св. 1—2, рр.
32. О спасавању себе и свога отачаства, БГ 1963, св. 1—2, рр.
33. О монаштву Светог Саве, БГ 1963, св. 1—2, рр.
34. О свештенству по православном и протестантском учењу, ПМ 1965, св. 1—2.
35. Реаговање православних на екуменизам II ватиканског концила, ПМ, св. 1. Цео чланак је прештампан у „Послушни Духу“, Загреб 1966, св. 4.
36. Свеправославна теолошка конференција у Београду, БГ 1966, св. 1—2.
37. Обожавање Свете Тројице као срж православне побожности, ПМ 1966, св. 2.
38. За слободу ослобођени, на слободу позвани, ПМ 1967, св. 1—2.
39. Свеправославна конференција у Београду, теолошка, ЕМ 1966, св. 1—2.
40. Прилагођавање и екуменизам, СИ 1969, св. 16.
41. О критеријуму за утврђивање црквености, СИ 1969, св. 16.
42. Мајка Божја у најстаријим литургијским изворима, БГ 1969, св. 1—2, рр.
43. Морално богословље (Православна етика) I, Београд 1970.
44. Црква у свету, КЛ 1971, св. 13—14.
45. Свети Сава некад и сад, ПМ 1972, св. 1—2, рн.

46. Морално богословље (Православна етика) II, Београд 1973.
47. Христологија светог Атанасија Великог и њен значај за разумевање свете евхаристије, ПМ 1974, св. 21.
48. Седам светих тајана, ПМ 1975, св. 22.
49. Један екуменски догађај, ВК 1976, бр. 630.
50. Православље и екуменизам, ВК 1976, бр. 631.
51. Православље и екуменизам, ВК 1976, бр. 632.
52. Православље и екуменизам, ВК 1976, бр. 633.
53. Одговор проф. Димитрија Димитријевића, ВК 1976, бр. 637.
54. Евангелизација као прилагођавање, ВК 1976, бр. 638. Овај чланак је објављен у Зборнику радова са II међуфакултетског симпозијума у Ловрану, Загреб 1977.
55. Евангелизација богослужењем, ВК 1976, бр. 640.
56. Евангелизација као прилагођавање, закључак, ВК 1976, бр. 639.
57. Оснивање Цркве, ПМ 1976, св. 23.
58. Свети Сава, хуманиста, ВК 1977, бр. 642.
59. Јеванђеље о Исусу Христу, ВК 197, бр. 643, 644, 645, 646.
60. Заједничко празновање Ускрса, ВК 1977, бр. 647.
61. Суштина Цркве, ПМ 1977, св. 24, рн.
62. Светосавско доживљавање хришћанства с нарочитим обзиром на монаштво. Свети Сава (Споменица поводом осамстогодишњице рођења 1175—1975), Београд 1977.
63. Секуларизација у светлости теологије, ПМ 1978, св. 25, рн.
64. Јонеско о Цркви (Осврт на Православље, год. XIII, 15. март 1978), ВК 1978, бр. 757.
65. „Ово чините за мој спомен“, ПР 1980, I бр. 310, II бр. 311, III бр. 313, IV бр. 316. Ове речи: „Ово чините за мој спомен“ обрађиване су са различитих аспеката. Под I је Увод, под два христолошки аспект, под III еклезиолошки аспект и под IV сотериолошки аспект.
66. Хришћанин у два света. (У Зборнику радова са трећег међуфакултетског симпозијума, у вези главне теме: „Црква у савременом свету“), Београд 1980, у ПМ, св. 27, сепарат такође.
67. Реформација — протестантизам у светлости теологије XX века:
  - а. Увод: Потреба истраживања и стања у науци, ВК 1980, бр. 683.
  - б. Рабање реформације, ВК 1980, 684.
  - в. Реформација или револуција? ВК 1980, бр. 685.
  - г. Реформација и хуманизам, ВК 1980, бр. 686.
68. Философски приступ Богу, ВК 1981, бр. 692.
69. Осврт на конституцију о Цркви. Догматска конституција о Цркви — Лумен генциум (Коментари докумената II ватиканског концила), Загреб 1981.
70. Могућност дијалога између Римокатоличке и Православне цркве с обзиром на учење Жака Маритена (Jacques Maritain) о моралном злу.
  - а. Увод, ВК 1981, бр. 693.
  - б. Сакрално-свете аксиоме, ВК 1981, бр. 695.
  - в. Принцип дисиметрије, ВК 1981, бр. 696.
  - г. Теорија о неважавању правила, ВК 1981, бр. 697.

71. Нови Завет (Савез) — основ и суштина за разумевање евхаристичке еклезиологије, ПМ 1981, св. 24.
72. Немањићи у монаштву, увод, ВК 1982, бр. 704. 72а) бр. 705, Крвно сродство.
73. Немањићи у монаштву. Вечно са својима, ВК 1982, бр. 707.
74. Немањићи у монаштву. Теодосијева теологија, ВК 1982, бр. 709.
75. Немањићи у монаштву. Увод у српску историографију, ВК 1983, бр. 713.
76. Немањићи у монаштву. Богословље Светог Саве у српској савременој науци, ВК 1983, бр. 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720.
77. Значај богослужења за морални живот, увод, ПР 1983, бр. 382; Анамнеза, бр. 383; евхаристија, бр. 384.
78. Између неба и земље (поводом књиге под истим насловом на немачком од Демостена Саврамиса), ПР 1983, бр. 390.
79. Хезихазам као екуменски проблем у светлости православља с обзиром на светосавље. Обновљени живот. Загреб 1985, св. 5.

#### НА СТРАНИМ ЈЕЗИЦИМА:

1. L'importance de monachisme serbe et ses origines au monastère athonite de Hilandar. Le Millénaire du Mont Athos, 963—1963, I. Chevetogne 1963.
2. Die Lage der Serbisch-Orthodoxen Kirche, Orthodoxy heute, Düsseldorf 1963, H. 3.
3. The situation of the serbian orthodox church. Orthodoxy 1964, Athene — Greece 1964.
4. Eine Vesens- und Standortbestimmung der orthodoxen Kirche. Internationale kirchliche Zeitschrift 1965, H. 4.
5. Das serbische Mönchtum in seiner Eigenart. Unio Catholica 1969, H. 1.
6. Die Anbetung der Heiligen Trinität in der orthodoxen Kirche. Orthodoxe Stimmen 1969, Nr 62.
7. Die serbische orthodoxe Kirche in Jugoslawien nach dem zweiten Weltkrieg. Catholische Union 1870, H. 1.
8. Die Heilsbedeutung von Taufe und Firmung nach orthodoxen Verständnis, Una Sancta 1970, H. 4.
9. Die Mutter Gottes in der Liturgie der Ostkirche der ersten Jahrhundert Acta Congressus Mariologici — Mariani in Lusitania Anno 1967. celebrati Voll II, Roma 1970.
10. Die Heilsordnung der Busse. Unio Catolica 1971, H. 2.
11. Theologie der Heiligkeit in der orthodoxen Eucharistiefeyer. Wegzeichen: Festgabe zum 60 Geburtstag von Prof. Dr Hermenegild M. Biedermann. Augustinus Verlag Würzburg 1971.
12. Eucharistie und Versöhnung. Kyrios 1971, H. 3/4.
13. Die Entwicklung der liturgischen Verehrung der Mutter Gottes nach dem Ephesinum bis zum 12 Jahrhundert. Acta Congressus Mariologici — Mariani internationalis in Croatia Anno 1971. celebrati, Voll LV, Roma 1972.
14. Priesteramt und Amtsstrukturen. Internationale Kirchliche Zeitschrift 1972, H. 4.

15. Ephemerides Mariologicae, Voll. XXIV, Madrid 1974. Zum Artikel: La mediation de Marie et la doctrine de la Participation von Mr. H. Chavannes.
16. Das Mysterium der Kirche. Internationale Kirchliche Zeitschrift 1974, H. 4.
17. Neue Dienste in der Kirche. Catolica Unio 1976, H. 1.
18. Dogmatische Hauptunterschiede zwischen der Orthodoxen und Römisch-Katholischen Kirche, Kyrios 1974, H. 3/4.
19. Die Gründung der Kirche und die Kennzeichen ihrer Einheit. Die Einheit der Kirche: Festgabe Peter Meinhold zum 70 Geburtstag, herausgeben von Lorens Hein. Franz Steiner Verlag GMBH Weisbaden 1977.
20. Das Gebetsleben und das Leben der Liebe. Orthodoxie heute 1979, H. 65/66.
21. Die Mutter Gottes in der serbischen Literatur vom 12—15 Jahrhundert De cultu Mariano saeculis XII—XV. Acta Congressus Mariologici Mariani internationalis Romae Anno 1975. celebrati. Voll. VI, Romae 1981.
22. Der Neue Bund — Grund und Wesen der eucharistischen Ekklesiologie. Die Eucharistie der einen Kirche. Verlagsgesellschaft Gerhard Kaffke mbh München 1982.
23. Die liturgische Verehrung der Mutter Gottes in der serbischen Kirche des XVI Jahrhunderts. De Cultu Mariano saeculi XVI. Acta Congressus Mariologici — Mariani internationalis caesarauguste Anno 1979. celebrati, Voll. VII, Romae 1986.
24. Bedenken gegen den Hesychasmus aus orthodoxer Sicht. Ostkirchliche Studien. Augustinus — Verlag Würzburg 1985, H. 4.
25. Trinitarische Theologie und Liturgie als Eingrenzung des Uneingrenzbareren. München 1987.
25. Der Dienst des Priesters am Aufbau der Kirche. Priestertum und Heildienst. München 1987.

#### ПРИКАЗИ:

1. Wilhelm Berndt, Порекло врста (српски превод). СВ 1936, св. 3—4.
2. Dr Ernst Gaugler, Der Brief an die Römer, II Teil, Zürich 1952, I. BG 1957, sv. 1.
3. Swanston Spricht, Botschaft und Berichte der zweiten Vollversammlung des ökumenischen Rates der Kirchen. Zürich — Frankfurt a. Main, I (FVI). BG 1957, sv. 1.
4. Egenter R., Über das Verhältnis von Moraltheologie und Aszetik. Theologie in Geschichte und Gegenwart, München 1957, I (XVI). BG 1957, sv. 2.
5. Јован епископ Нишки, Беседа на Гори. Стара истина у новом времену, Ниш 1959, БГ 1960, св. 1—2.
6. Huene, Wesen und Wert der Paleontologie, SV 1837, sv. 2—3.
7. Entwicklungsbiologie und Ganzheit von Bernard Dürken, SV 1938, sv. 2.



8. Проф. Јордан Илић, Ка новој основи религијске наставе, СБ 1938, св. 2.
9. Popan F. — Drašković, Orthodoxie heute in Rumänien und Jugoslawien. Wien 1960 IV (XXIV) BG 1960, sv. 1—2.
10. Gebete der ersten Christen, herausgegeben von Albert Hamman OFM. Pathoms — Verlag, Düsseldorf 1963. BG 1965, sv. 1—2.
11. Монаштво српског типа, ВК 1964, св. 371. и 372.
12. Nikolaus Liesel, Die Liturgie der Ostkirche. Herder — Verlag, Freiburg — Basel — Wien 1960. BG 1965, sv. 1—2.
13. Giovanni Mieke, Die Jungfrau Maria (Kirche und Konfession), Vandenhoeck — Ruprecht in Göttingen 1962. BG 1965, sv. 1—2.
14. Walter Dehlius, Geschichte der Marienverehrung, München — Basel 1963. BG 1965, sv. 1—2.
15. Dr Ernst Christof Suttner, Offenbarung, Gnade und Kirche bei A.S. Homakov. BG 1970, sv. 1—2.
16. Тихомир Илић, Српска народна етика према народној књижевности. ПМ 1975, св. 22.
17. Ante Kusić, Filosofski pristupi Bogu, Split 1980. PR 1980,
18. Peter Planck, Die Eucharistieversammlung als Kirsche. Zur Entstehung und Entfaltung der eucharistischen Ekklesiologie Nikolaj Afanas'eva (1893—1966). Augustinus — Verlag Würzburg 1980. PR 1980, sv.
19. Ante Kusić, Suvremena misao — izazov vjeri. Duvno 1982, BG 1983.
20. Rudolf Brajčić, Bit i suvremenost Crkve, Zagreb 1986. VK 1987, br. 761. i 762.